

Asia: VN/30737/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston päätökseksi huoltovarmuuden tavoitteista

Lausunto

Lausunnot lukuun 1. Johdanto

Tavoitepäätöksessä on kattavasti taustoitettu huoltovarmuuden merkitystä ja sen roolia muuttuneessa toimintaympäristössä. Johdannossa on mainittu huoltovarmuusasioista vastaavia ja niihin liittyviä tahoja ja organisaatioita. Yhteiskunnan huoltovarmuuden ja peruspalveluiden paikallisessa ja alueellisessa varmistamisessa on kunnilla ja hyvinvointialueilla keskeinen rooli. Tämä korostuu kriittisen infrastruktuurin kriisinkestävyyteen sekä väestön toimintakykyyn ja henkiseen kestävyYTEEN liittyvissä tehtävissä. Erityisesti kuntien mahdollisuuksia huolehtia huoltovarmuudesta tulee parantaa kiinnittämällä huomiota huoltovarmuusyhteistyöhön hyvinvointialueiden kanssa.

Luonnoksen mukaan huoltovarmuussuunnittelua tehdään yhteistyössä aluekehittämisestä ja koheesiopolitiikasta vastaavien ministeriöiden sekä alue- ja paikallistason kanssa ja huoltovarmuus tunnistetaan osana aluekehittämisen suunnittelua ja toimeenpanoa. Maakunnan liitot toimivat alueillaan aluekehittämisen viranomaisina, mutta liittojen rooli tavoitepäätöksessä jää epäselväksi. Varsinais-Suomen liitto katsoo, että tätä roolia niin aluekehittämisen kuin aluesuunnittelunkin osalta tulisi selkeyttää ja konkretisoida. Ylipäätään tavoitepäätöksessä tulisi selkeästi kirjata huoltovarmuustyöhön osallistuvat organisaatiot ja näiden roolit osana kokonaisuutta. Alueellisten viranomaisten vastuut tulee selvästi määritellä toimeenpanoa varten laadittavassa erillisessä suunnitelmassa.

Lausunnot lukuun 2. Huoltovarmuuden toteuttamisen lähtökohdat

Huoltovarmuuden toteuttamisen lähtökohdat ja vastuut on esitetty kohtuullisen selkeästi kansallisella tasolla. Monin osin tavoitepäätöksessä viitataan vielä valmisteilla oleviin lakeihin, periaatepäätöksiin ja selvityksiin. Näiltä osin uudet päätökset ja lainsäädäntö, esimerkiksi valtion uuden omistajapolitiikan periaatepäätös, saattavat vaikuttaa myös tämän tavoitepäätöksen sisältöihin.

Tavoitepäätöksessä on viitattu muun muassa pohjoismaisiin, EU:n ja Naton huoltovarmuutta koskevaan yhteistyöhön ja varautumisen yhteensovittamiseen kansainvälisten yhteistyörakenteiden kanssa. Sellainen kansainvälinen yhteistyö, joka edistää huoltovarmuutta on tärkeä tunnistaa. Yhteistyön mahdollisuuksia huoltovarmuudessa voitaisiin kuitenkin vielä avata yleisellä tasolla.

Lausunnot lukuun 3. Kehittämiskohteiden taustat ja tavoitteet

Kappaletta huoltovarmuuden alueellisuudesta 3.4 tulisi täsmentää listauksella siitä, mitkä ovat varautumisesta ja huoltovarmuudesta vastaavat alue- ja paikallistason viranomaiset. Erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen myötä kunnilla on kasvava tarve yhteiselle varautumis- ja valmiussuunnittelulle hyvinvointialueen kanssa. Vuonna 2023 alusta toimintansa aloittaneilla hyvinvointialueilla yhteistyörakenteet ovat kuitenkin vasta alkutekijöissä.

On hyvä, että tavoitepäätöksessä (3.3.) on kiinnitetty huomiota myös kansalaisvarautumiseen ja sen merkitykseen. Osion viimeisessä kappaleessa luonnon virkistyskäytön ja kansalaisten omatoimisen ampumaharjoittelun mahdollisuuksien kytkeminen samaan virkkeeseen on erikoinen ja sitä tulisi selkeyttää. Lisäksi kappaleessa tunnistetaan verkostoyhteistyön merkitys ja korostetaan kolmannen sektorin roolia varautumistoiminnassa erityisesti harvaan asutuilla alueilla. Varsinais-Suomen liitto katsoo, että kolmannen sektorin rooli ja merkitys on erittäin tärkeää koko Suomessa, myös taajama- ja kaupunkialueilla.

Lausunnot lukuun 4. Toimialakohtaiset huoltovarmuustavoitteet ja kehittämiskohteet

Toimialakohtaisissa huoltovarmuustavoitteissa on kuvaukset tehty selkeästi, mutta eri toimialat on kuvattu varsin eri tasoisesti. Yksityisen sektorin roolia kokonaishuoltovarmuudessa on sivuttu, mutta se voisi olla selkeämmin kuvattu.

Kappale energiahuoltovarmuudesta (4.1.) on ajantasainen ja asianmukainen. Silti uusiutuvien energiamuotojen varmuusvarastoimisen tutkimista voisi tarkentaa esimerkiksi ympäristölämmön, akkujen ja pumppuvoimaloiden mahdollisuuksien osalta. Parhaillaan varmuusvarastoimisessa korostuvat puupolttoaineiden, turpeen ja fossiilisten osuudet helpon varastoitavuuden ja omavaraisuuden takia.

Kappaleessa 4.2. on kirjattu kuljetusten jatkuvuuden merkitys huoltovarmuudelle sekä teollisuuden toimintaedellytyksille. Logistisen järjestelmän toimivuus ja turvallisuus on tunnistettu kriittiseksi tekijäksi yhteiskunnan toiminnan ja huoltovarmuuden kannalta. Suomen riippuvuus kansainvälisistä verkostoista ja ulkomaankaupan kuljetuksista korostaa etenkin satamien merkitystä. Tästä syystä esimerkiksi Turun ja Naantalın satamilla ja satamaan johtavan Turun kehätien sujumuudella on erityinen merkitys kansalliselle huoltovarmuudelle. Varsinais-Suomen satamat ja satamiin johtavat yhteydet ovat tavaraliikenteen lisäksi tärkeitä sotilaallisen liikkuvuuden ja joukkojen liikuttamisen näkökulmasta.

Kappaleessa 4.3. on elintarvikehuoltoa koskevia tavoitteita. Luonnoksen mukaan tavoitteena on varmistaa huoltovarmuuden kannalta riittävän omavaraisen kotimaisen alkutuotannon jatkuvuus.

Tavoitteissa on tunnistettu myös tarve vähentää alkutuotannossa käytettävien tuontiraaka-aineiden suhteellista osuutta esimerkiksi ravinteiden kierrätystä tukemalla. Tavoite on kannatettava. Esimerkiksi Varsinais-Suomessa olisi käytettävissä eläinten lantafosforia kasvien fosforitarpeen verran, mutta orgaanisten kierrätyslannoitteiden sijaan käytössä ovat enimmäkseen mineraalilannoitteet.

Fyysisen infrastruktuurin rakentamisen ja kunnossapidon kohdalla (4.7.) myönteistä on se, että maanpuolustuksen rakennushankkeissa luvataan huomioida aiempaa vahvemmin maankäyttö ja sen suunnittelu.

Erinomaista on, että tavoitteistossa on oma kappaleensa (4.10) ilmastonmuutoksesta, sään ääri-ilmiöistä ja avaruussäästä. Avaruussäätä ja ilmastonmuutosta tulisi kuitenkin käsitellä erikseen. Ilmastonmuutoksen sopeutumisen osalta voitaisiin valmius- ja varautumissuunnitelmien suhdetta tarkastella tekeillä oleviin sopeutumisen suunnitelmiin. Kuten tavoitepääätöksessä lähtökohdissa todetaan, on tärkeä huomioida ilmastonmuutos, luontokato ja niihin sopeutuminen sekä puhdas energian kaikessa huoltovarmuustyössä.

Lausunnot lukuun 5. Huoltovarmuustoiminnan rahoitus ja kehitys

-

Lausunnot lukuun 6. Valtioneuvoston tavoitteiden seuranta

Tavoitepääätösluonnoksessa on vain ohut maininta päätöksen seurannasta. Työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla tulee olemaan tavoitepääätöksen toimeenpanon suunnitelman laatiminen. Siihen on tarpeen sisällyttää konkreettiset ja aidosti mitattavat seurantaindikaattorit, joiden kautta huoltovarmuuden tilannekuvaa ja kehitystä voidaan seurata ja kehittää

Muut selontekoa koskevat yleiset kommentit

-

Karttunen Marja
Varsinais-Suomen liitto